

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravništvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnishtvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITICEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnništvo: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: petit vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglašanju popust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Balkanska vojna.

Ali — ali ...

Vlada je postavila parlament pred težko odločitev — ali sprejeti vladne vojaške predloge — ali pa zbogom vsaj za nekaj časa. Poslanci se zavedajo tega važnega trenutka — dobro vedo, kake važnosti je v teh časih parlament — zato bi ga radi rešili — vedo pa tudi, da je njih dolžnost varovati koristi svojih volilcev in da ne smejo vsega dovoliti, kar vlada zahteva.

Zato so celo Nemci obstali in se postavili proti vladi. Dasi se jim zdi, da je vse to naperjeno proti Jugoslovanom in bi gotovo vsak predlog proti Jugoslovanom z veseljem sprejeli — vendar niso brez premisleka šli z vlado. Vlada zahteva preveč. To se je menda tudi spoznalo, zato se je k predlogu pridružila novela, ki predlog nekoliko oblažuje. — Vprašanje je, koliko se bo dalo sploh doseči — vlada namreč stoji na tem, da izvede zakon — brez parlamenta.

Zakoni, ki jih obsega vladna predloga, so pravi železni zakoni, ki stavijo celo državo za slučaj mobilizacije pod vojaško oblast. Vlada dobro ve, zakaj to zahteva. Dasi v slučaju vojne itak povsod zavladajo posebne razmere — smatra Avstrija za potrebno, zavarovati se za vsak slučaj v najvišji meri.

Vojaška dolžnost do 50. leta za vsakega avstrijskega državljan — to je mnogo zahtevano. Sicer zakon določa primerno odškodnino — vendar to daleč presega dosedanje državljanske dolžnosti.

Iz vsega se vidi, da absolutizem v Avstriji še davno ni premagan. Ta absolutizem se kaže v grožnjah proti parlamentu, ki predstavlja ljudsko voljo. Proti volji parlamenta se hoče urediti vse priprave za pravo vojaško diktaturo. Posamezne določbe glede vojnih sodišč itd. so naravnost srednjeveške.

Glasovi javnosti zahtevajo, da se predloga temeljito izprememi. Vlada pa kaže jasno, da temeljitih izprememb ne bo dovolila — pač pa nekatere izpremembe, ki so bolj postranskega pomena.

Avstrijski parlament stoji pred odločitvijo: ali — ali ... Bolj in bolj čutimo, da je ustava v Avstriji le na papirju — in morebiti pridejo še hujši časi. Nič veseljeja ne moremo pričakovati.

Sreča avstrijskih narodov bo — ako se reši mir.

Pregled vojnih dogodkov na Balkanu.

Premirje, ki je nastalo pri Čataldži, sedaj objublja, da mu bo na Balkanu sledil kmalu mir. Zato podajamo tu pregled bojnih dogodkov po vrsti, kakor so se vršili dan za dnem: Ta dva meseca vojnih dogodkov na Balkanu bodeta stala z zlatimi črkami zapisana v zgodovini slovanstva. Ta pregled je pravi slavospev slovanškega orožja. Dan za dnem se vršile zmage, kakor verzi v jugoslovanski narodni pesmi. Iz stoletnega trpljenja in robstva je nastala najkrasnejša epopeja zmage. Meseca oktober in november leta 1912. se bodeta sverila v svetovni

zgodovini kot čas največjih zmag evropske kulture nad azijskim barbarstvom. Ta dva meseca sta preobrnila zastarele evropske nazore in sta dvignila iz trdih razvalin staro balkansko — slovansko slavo. Dogodki teh dveh mesecev bodo dokaz, kaka sila leži v narodni samozavesti.

O »Balkanski zvezi« smo že pisali. Nastala je v februarju leta 1912. Italijansko-turška vojna in albanska vstaja sta pospešili dogodke. Koncem septembra se je začelo gibanje na Balkanu. Pretila je vojna in evropski diplomati so jo skušali preprečiti. Toda balkanske države so bolj in bolj vztrajale pri svojih zahtevah. Kocka je padla in vojna se je začela. Cela vojna se lahko deli na tri dele. Od prvih začetkov — črnogorsko-turški boji do 18. oktobra, ko stopijo druge tri balkanske države na bojišče. — Drugi del je čas največjih zmag od 18. oktobra do bitke pri Lile Burgas dne 1. novembra. — Tretji del od bitke pri Lile Burgas do premirja na Čataldži.

29. septembra: splošna mobilizacija v Bolgariji, Srbiji in na Grškem.

1. oktobra: mobilizacija črnogorske in turške armade.

4. oktobra: Essad-paša zasede s 3000 možmi Skader.

5. oktobra: prva črnogorska brigada prestopi pri Neser-tera turško mejo.

7. oktobra: Turške železnice ustavijo osobni in tovorni promet — začne se prevoz čet in municije.

8. oktobra: Črnogorski poslanik Plamenac izroči porti pismo, v katerem Črna gora Turčiji napoveduje vojno — in odide iz Carigrada. Turški poslanik v Cetinju dobi potne liste in odpotuje.

9. oktobra: Črnogorci začno boje pri Podgorici. Princ Peter sproži prvi top. Črnogorske čete začno prodirati proti Tuzi in Beranam.

10. oktobra: Boji pri Beranah. Posadka v Dečiču se vda s topovi in orožjem. — Velesile podajo v Carigradu skupno noto, da bi vojno preprečile. Turčija mobilizira svoje ladjevie.

11. oktobra: Boj pri Tuzi.

12. oktobra: Črnogorci napadejo Rogame — in obkolijo Tuzi. — Prvi strelji pri Vranju. — Turčija pošlje 120 anatolskih bataljonov v Evropo. Albanci prosijo za orožje.

13. oktobra: general Vukotič vzame Bjelopolje. Pri Tuzi in Berani se boj nadaljuje. Grška armada 130.000 je pripravljena.

14. oktobra: General Vukotič vzame Gusinje, poveljnik v Tuzi se pogaja.

15. oktobra: Turški poslaniki v Sofiji, Belgradu in Atenah so odpoklicani. — Tuzi se vda brezpogojno z 2300 vjetnikov, 5 topov, 8 mitraljez in 7000 pušk pade Črnogorcem v roke. — Hum se vda Črnogorcem. — Glavno poveljstvo se preloži iz Podgorice v Mileši. — Srbska armada se koncentrira pri Vranju.

16. oktobra: Praske na srbsko-turški meji. — Južna črnogorska divizija zadene na hud odpor Turkov pri Tarabošu. — Berane padejo. — Črnogorci dobe zopet bogat plen.

17. oktobra: Srbski in bolgarski poslanik v Carigradu dobita svoje potne listine. Oba odideta proti pisanju, v katerem se napoveduje

Turško-bolgarsko premirje.

Turčin: Dovolj sva prelivala kri; sedaj skleniva premirje.

Bolgar: Za pošten mir sem vedno pripravljen dati roko.

Turški angel miru: Pridite, pridite naši verniki iz Azije. Preden bo premirje poteklo vas bo v Evropi kot listja in trave — potem naučimo Balkance, kaj se pravi: mir.

Turčiji vojna. Porta izda takoj ukaz, da turške čete napadejo srbsko in bolgarsko mejo. Turki poskusijo nov napad na Bjelopolje. Turki napadejo Črnogorce pri Plavi in osvoje višave okoli Velike. Daljši turški poskusi se ponesejo. Vojna izbruhne na celi črti.

Vojna.

4. decembra 1912.

Premirje na bojišču je torej vendar že podpisano in sicer med Bolgarsko, Srbijo in Črnogoro na eni in Turčijo na drugi strani. Grška ni hotela podpisati premirja in bo nadaljevala vojno s Turčijo.

S premirjem je končana prva perioda te krvave zgodovinske vojne. Rezultati, katere so dosegli balkanski zavezniki, posebno pa Srbi in Bolgari so presenetili in zadivili ves svet. Vojaška hrabrost, strategija, vse kar tvori vsebino te junške epopeje, vse to je potencirano v oni veliki ideji, ki je navduševala balkanske zaveznike in jim potisnila orožje v roke. V treh tednih je bilo stroto turško cesarstvo, uničena turška vojska. Valovi bolgarske poplave so že začeli butati ob carigradska vrata, na zapadu so Srbi popolnoma poplivali turško ozemlje, Grki zavzeli Solun, Črnogorci pa namerili svojo silo na zadnji otočček — Skader. V tem usodnem trenutku je Turčija mlo zatečala in zaprosila mir. Obrnila se je na velevlasti in jih prosila za posredovanje, a brez uspeha. Hočeš nočeš se je morala ponižati in prositi za mir direktno one male državice, katere je pred vojno tako silno zasmehovala. Pričela so se pogajanja glede premirja. Turčija jih je hotela zavlačevati, a Srbi, Bolgari in Grki so ji zagrozili, da spravijo vse svoje čete pred Čataldžo in udarijo naravnost v Carigrad. Turki so se te grožnje ustrašili in mirno podpisali premirje.

Pogoji premirja (glej »Dan«, včerajšnja telefonska poročila) kažejo že sami na sebi silno slabo pozicijo Turčije. Drinopolje in Skader ne dobita nikakega živeža, kar priča, da je njih

položaj nevzdržljiv in da jih Turčija sama ne misli dolgo vzdržati. Silno važna je ona točka premirja, ki pravi, da se bo bolgarska armada pred Čataldžo preskrbovala z živežem po železniški progi proti Drinopolju, to se pravi, da je drinopoljski kolodvor v bolgarskih rokah. Najvažnejša je seveda točka, da se prične definitivna pogajanja za mir v Londonu dne 13. decembra. To znači, da bo premirje brezpogojno trajalo do 13. t. m., a nadaljni njegov tok je odvisen od tega, če bo mir sklenjen ali ne.

Toda nedvomno so glavne točke za definitivni mir že določene. Zanimivo je, da je za mesto pogajanja določen ravno London. To je mesto, od koder so prihajale dosedaj za balkanske zaveznike najugodnejše izjave. Od tu je po prvih balkanskih zmagah prišlo tudi geslo, da se toliko naglasovani status quo ne more več vzdržati, ampak da bo treba evropsko karto znatno spreminiti. Ministrski predsednik Angleške Asquith je energično dvignil svoj glas proti temu, da bi se rešitev posameznih balkanskih problemov izvršila pred koncem balkanske vojne in pred likvidacijo celega problema. V najnovejšem času je Anglija tudi v najkritičnejšem trenutku zastavila ves svoj vpliv v to, da prepreči momentano nevarnost evropske vojne. Treba je posebno poudarjati, da je Asquith v svojem govoru naglašal, da je trdno prepričan, da se ne bo našel nihče v Evropi, ki bi skušal ogroževati sijajne uspehe balkanskega orožja. Gotovo je, da bodo Angleži, Francozi in Rusi tudi še v naprej diplomatsko podpirali balkansko zvezo.

Sedaj se bo torej v Londonu vršila likvidacija celega balkanskega problema in tu bodo imeli diplomati priliko, da pokažejo zahteve svojih držav.

Le ena okolščina je, ki bi zamogla zmanjšati vpliv balkanske zveze in to je, da je napravila Grška extra-toure, ona Grška, ki se ima zahvaliti le Bolgarom, posebno pa Srbom, da je dosegla sploh kake uspehe na bojišču. Zdi se, da se bo končno vendar spametovala. Da bi prišlo do kakih večjih sponadov med Grki in

obraz, tako da je več gospodov, ki so videli ta prizor, izbruhnilo grohot.

»Aha!« je dejal Tribulet, »saj sem vedel!... Ali ste opazili, gospod veliki profos, da vzbuja človek s svojo žalostjo med bližnjimi vedno samo veselost?«

»Za norca so to pametne besede,« je naposled blagovolil izpregovoriti gospod De Monklar.

»Moja norost,« je odgovoril Tribulet, »je jako na mestu poleg vaše modrosti. Midva, gospod De Monklar, drživa vsak za en konec verige tega dvorca; prvi obroč je pri Tribuletu, to je, pri pleskavici in pri smehu, ki zveni zlovešče, ker skriva solze; zadnji obroč pa je pri Monklarju, to je, pri vešalih — tam, kjer meče holest smejočo krinko od sebe.«

Veliki profos je pomeril norca z začudenim pogledom.

»Zakaj mi govorite vse to?« ga je vprašal z zamolklim glasom.

»Zakaj me vi ne tikate kakor po navadi? Ne upate si odgovoriti gospod... No, pa vam povem jaz! Vi, ki vam ni mogoče prikriti ničesar, veste, da trpim! In moja boleest se vam zdi vredna spoštovanja, zato, ker trpite tudi vi!«

»Vi trpite! In nikoli doslej nisem tako dobro razumel vašega trpljenja!... Ah, gotovo vas vznemirja ponoči prikazen mlade, očarujoče, blesteče krasne žene, ki jo je umorila bol srca!... In mirni sen vam notji plavalasa glavica izgubljenega otroka, otroka, ki vam je živ umrl že pred davnimi leti... Vse je polno strahu pred vami, gospod veliki profos... a jaz — jaz čutim do vas usmiljenje!«

»Dovolj tega!« je zarohnel Monklar. »Česa hočete od mene...«

»Poyedati vam hočem, da imam tudi jaz

otroka, jaz, ki nisem imel žene, da bi jo ljubil; vsa vdanost moje duše, vse, kar je bilo v mojem srcu ljubezni, se je osredotočevalo okrog ene same glave!... Povejte, gospod veliki profos, ali vi ne čutite usmiljenja z mojim trpljenjem, kakor ga čutim jaz do vas?...«

Čuden je bil ta prizor! Dvorni norec je smel govoriti svobodno take besede mrklemu človeku — velikemu profosu Monklarju...

In Monklar se ni čutil ponižanega. Preveč je bil preplakal v svojem življenju, da bi se spoteknil nad tako majhnim povodom. »Kaj pa bi radi?« je vprašal s čudno gorkoto.

»Vedel bi rad, ali je kralj tisti, ki je dal ugrabiti mojo hčer!«

»Kralj ni bil tisti!« je rekel Monklar resnobno.

Tribulet se je zamislil. Dvignil je glavo.

»Ne vprašam vas, kdo je bil potem!... V tem svojem razpoloženju bi mi bili že povedali, če bi vedeli.«

»Da!« je rekel Monklar.

Tribulet se je naklonil...

»Z Bogom, gospod De Monklar!...«

XXXVIII.
Mongomeri.

Tribulet se je prerinil skozi množico dvorjanov, zapustil dvorano, hitel v svojo sobo in slekel norčevsko obleko.

Ta izprememba njegove zunanosti je bila gotova v par minutah.

Opasal si je ledja s pasom, ki ga je imel že pripravljene: bil je poln zlata.

Nato si je ogrnil rame s plaščem, prepri-

čal se, da tiči bodalo prav rahlo v nožnici, in odšel v stražnico.

Tam je našel Mongomerija.

»Pojdiva iz Luvra« mu je rekel z največjo naravnostjo, »da se porazgovoriva bolj svobodno.«

Tribulet je bil jetnik v Luvru.

Mongomeri sam je bil sporočil vsem strazam stroga povelja, ki jih je bil dal kralj v tem pogledu.

Toda očitno je bil norec zdaj zopet v milosti; o tem se je bil prepričal gardni kapitan na lastne oči.

Zato ni vstala v njegovi glavi nikaka sumnja, ko je slišal Tribuletovo željo.

Prijel ga je prijateljsko pod pazduho, in tako sta stopila skozi vrata. Ulica je bila temna. Par ubogih zlodjev je čakalo, kakor vedno, kadar je bila v Luvru veselica, izhoda dam v čipkastih oblekah in gospodov v dvornem lišpu, da zaslužijo pest drobiža, s tem, da pokličejo kočijo gospe markize ali gospoda maršala...

Takrat kakor dandanašnji so reveži izkušali živeti od drobtin, padajočih z bogatašev mize.

Mongomeri je s pretečo gesto odpodil te postopake, ki so delali napotje na nič.

»Tako! Zdaj se lahko pomeniva brez skrbi, dragi gospod Flerial,« je dejal nato.

»Pojdiva dalje!« je odgovoril Tribulet in začel delati dolge korake.

In kmalu nato je dodal:

»Tisto, kar bi radi, mi pa je začnite razlagati...«

»Pa mi objubite, da omenite kralju?«

»Najkasneje jutri zjutraj.«

»Saj sem vedno pravil, da ste poštenjak, gospod Flerial...«

LISTEK.

M. ZEVAKO:
V sencu jezuita.

(Dalje.)

»Nevarnost je precejšnja, da je ne najdem,« se je zasmel Tribulet z bridkim smehom.

»Zakaj, norec?«

»Zato, ker ste vi tu, madam. In kjer je Diana Poatješka, tam je zaman iskati njo, ki ste jo omenili. Krepost!«

»Zmerom nesramnejši postaja!« je zarenčal neki plemenitaš.

»Pustite ga!« je dejala zaničljivo Diana Poatješka, skrivaje za usmevom srd, ki ga je bil dvoumni odgovor Tribuletov zasadiš v njeno srce.

Norec je bil že odšel, poslušaje vse, kar so govorili okrog njega, in misleč sam pri sebi, da govore vsi brez dvoma samo o Žileti. Smukal se je okrog vseh skupin in izkupil marsikaj sunek s komolcem, za katerega se je zahvalil točno s kako pikro besedo.

Zdajci je zapazil Monklarja, ki je stal bled in s prekrizanimi rokami v dolbini nekega okna.

»Tale bo vedel resnico!« je dejal sam zase s tesnobnim srcem.

Približal se je in ga pozdravil:

»Vaš preponižni sluga, gospod veliki profos!«

Monklar ga je pomeril z mračnim pogledom in se pogreznil spet v svojo sanjarijo, ne da bi mu odgovoril.

Tribulet se je postavil poleg njega, prekrizal roke kakor on in napravil prežalosten

Turki na suhem in na morju, na to ni niti mi-
sliti. Edina posledica bo, da se turška morna-
rica ne bo mogla svobodno gibati, obenem pa
bo tudi popolnoma preprečen prevoz turških
čet iz Azije.

Kaj pa mednarodna kriza? Gotovo je, da se
približuje svoji akutnosti. Vojna je ustavljena,
a še ni končana. Če bodo države, ki so interesi-
rane na Balkanu, čakale na definitivni mir, je
vprašanje. Ni izključeno, da bodo demonstri-
rale s svojimi vojnimi silami. Likvidacija, ki se
ima izvršiti v Londonu, je prevelika in za to
je nesporno, da bo prišlo še do zelo težkih kriz.

Stališče Grške pri premirju je zelo zani-
mivo. Dvoje je mogoče: Ali Grška nima dovolj
smisla za balkansko zvezo, ali pa je bilo dolo-
čeno že v naprej, da ona ne pristopi k premirju,
pač pa se udeleži pogajanj v Londonu glede de-
finitivnega mira. Najbrže bo to mnenje pravi-
lno.

Poudarjati je namreč treba, da je grška
vojska v tej vojni sicer igrala zelo neznatno
vlogo, dočim je grška mornarica dosegla veli-
kanske uspehe. Turek je Azijat in kot tak silno
premeten. Treba ga je torej držati vedno v
šahu in že v naprej preprečiti kake zahrbtne
namene. Grško brodogradbo se sedaj, ko se prič-
no pogajanja v Londonu, nekaj čuva na Balkanu,
ki bo imel gledati na to, da Turki ne bodo pre-
važali svojih čet iz Afrike in Male Azije. To
je za balkansko zvezo velikega pomena. Na ta
način bo morala Turčija biti tudi v Londonu
zelo pomorna in pozobati to, kar bo dobila od
balkanskih zaveznikov.

PODROBNOSTI O PREMIRJU.

Sofija, 4. decembra. Premirje je sklenjeno
na isti podlagi, kakor je predlagal predsednik
bolgarskega sobranja Daney. Zdi se, da Tur-
čija ni hotela pristati na kapitulacijo Drinopolja.
Drinopolje dobi po pogodbi hrano šele
po preteku desetih dni po premirju! Bolgari
upajo, da jim do tega časa mesto že pade v
roke. Nasprotno pa je dovoljeno preskrbovanje
bolgarske armade od strani Črnega morja. Po-
gajanja za definitivni mir v Londonu se prič-
no dne 13. decembra, torej deset dni po zaključku
premirja, to je na dan, ko se mora začeti Drino-
polje preskrbovati s hrano, ako se ne vda že po-
prej. Važno je, da se v premirju ne govori o
blokadah Dardanel, katero izvršuje Grška s svojo
mornarico in da Grška ni podpisala premirja,
kar znači, da se blokada nadaljuje. Ti pogodi,
ki so silno težki, značijo, da je Turčija zelo re-
siginirana in pripravljena skleniti tudi definitivni
mir. Če se pogajanja za definitivni mir razbi-
jejo, se mora vojna napovedati 48 ur.

LIKVIDACIJA EVROPSKE TURČIJE.

Pariz, 4. decembra. Po vesteh, ki pa se
uradno še ne potrjujejo, se bo evropska Turčija
razdelila na sledeči način: Grška dobi Epir; Sr-
bija dobi Staro Srbijo in Sandžak Novipazar;
Bolgarska Tracijo, dočim Drinopolje ostane v
turških rokah. Macedonija postane avtonomna
z glavnim mestom Solunom. Istotako postane
avtonomna tudi Albanija. Obe ti dve državi pri-
deta pod suvereniteto balkanske zveze, h kateri
pristopi tudi Turčija. Balkanski diplomati
ne verujejo, da bi Drinopolje ostalo Turkom.

BOJI OKOLU SKADRA.

Rjeka, 4. decembra. Po poročilu generala
Martinovića so Turki poskusili izpad na linijo
Kirika-Vraka. Pričela se je strašna kanoada;
v akcijo so stopile tudi strojne puške. Črno-
gorci so odbili turški naskok in zavzeli neko
zelo važno pozicijo pod Široko goro, kamor so
takoj postavili svoje topove. Turške izgube so
zelo velike.

V SOLUNU.

Solun, 4. decembra. Srbski prestolonasleđ-
nik Aleksander, ki je dospel smoti semkaj,
ostane tukaj dva dni. Judje se še niso pomirili.
Včeraj se je zglasila pri bolgarskih princih Bo-
risu in Cirilu posebna židovska deputacija, ki
se je pritožila proti postopanju proti Židom v
Ravali in Štipu. Govori se, da se hočejo Židi
priljuditi Bolgarom, ker smatrajo Bolgare kot
trgovce manj nevarne kot Grke.

GENERAL ŽIVKOVIĆ ZBOLEL.

Belgrad, 4. decembra. General Živković, ki
je zasedel Sandžak in prodril potem do Leša na
Jadransko morje, je sedaj zbolel in se odšel
zdravit v Belgrad, kamor je dospel tudi še ge-

neralnega štaba prve armade, Bojović, istotako
bolan.

BOLGARSKE IN GRŠKE ČETE IZKRCANE V ZALIVU XEROS.

Carigrad, 4. decembra. Včeraj so se izkr-
cale bolgarske in grške čete, ki so prišle na 40
ladijah, spremljanih od grških vojnih ladij, v
zalivu Xeros in pričele bombardiranje Bulaira
in Galipola. Potniki, ki so prišli iz Dardanel,
pripovedujejo, da so čuli močno kanoado od
Xerosa in Galipola.

AFERA PROCHAZKA.

Belgrad, 4. decembra. Konzula Edel in
Prochazka sta odpotovala danes iz Skoplja v
Prizren.

DNEVNI PREGLED.

Vse cenjene dopisnike našega lista pro-
simo, da pošiljajo vse dopise pisane s črnilom
in ne s svinčnikom, da se pri stavljenju ne de-
lajo s tem ovire in težkoče.

Dr. J. E. Krek je glavni članar »Domo-
ljuba«. Vsi vemo, da je ta mož zelo nadarjen in
veleizobražen, da ima veliko smisla za so-
cialna vprašanja ter igra v S. L. S. poleg dr.
Susteršiča glavno vlogo. Govori se, da je
faktičen vodja S. L. S. dr. J. E. Krek, da pa je
njen zunanji reprezentant dr. J. Susteršič. Med
njima vlada tudi trajna napetost, in če bi ne bil
dr. Krek duhovnik, bi dr. Susteršič nikdar ne
igral današnje vloge. Dr. Krek je mož, ki zna
popularno in lumorno govoriti ter zna najti ve-
dno kak nov »šlager«, s katerim se prikupi
ljudstvu S. L. S. Tako piše tudi v »Domoljubu«
ter vsak svoj članek podpíše, da ostane nje-
govo ime vedno sveže v spominu. V zadnji
številki je napisal članek »Dva klerikalca«, v
katerem govori o Amerikancu fratru Duttonu,
ki je šel na polineški otok učiti in zdraviti go-
bovce ter je tam nedavno umrl. Dalje govori
o Francozu del Epéeju, duhovniku, ki je pred
200 leti iznašel metodo pouka za gluhoneme.
Dr. Ev. Krek hoče reči torej: »Glejte, Sloven-
ci, taki so klerikalci! Žrtvujejo svoje življenje
za gobavce v Avstraliji ter uče celo gluhone-
me omike! Mi smo klerikalci, kakor ta dva
plemenita moža! Mi smo dobrotniki člove-
štvu, — liberalci pa — škodljivci! Neizobra-
žen kmet se bo morda usedel na take limani-
ce, drugače pa nihče. Dr. Krek je filozof, se-
meniški profesor, deželni in državni poslan-
ec, vodja S. L. S., zato je žalostno, da tak
veljak slepi naše ljudstvo na tako grd način.
»Dva klerikalca« piše dr. Krek, da sta bila
Dutton in Epée, mi pa pravimo, da sta bila
kulturonosca. Duhovnika sta bila, morda zelo
pobožna, a — klerikalca nista bila. Kajti tudi
dr. Krek dobro ve, da je klerikalec le tisti, ki
hoče doseči cerkvi in klerusu posvetno oblast
ter največji vpliv na državne ustave in de-
želne uprave. Imenovana dobrotnika človeštva
pa za tem nista sklenila, nista politikovala in
nista agitirala, nego sta živela le za gobavce
in gluhoneme. Zato nista bila klerikalca, in dr.
Krek njun spomin pray grdo žali! Grda zloraba
je, da dr. Krek, ki je pameten mož, agitira
za politična in reakcionarna načela S. L. S. z
imenoma dveh tučev, ki ju spoštuje tudi vsak
anarhist. Takisto je neukusno govoriti o »ču-
dodelni moči katoliške vere« zaradi delovanja
teh dveh mož, ker vera gobavcev ni ozdravila
in vera gluhonemcev ni omikala, nego jim je
vsaj malo pomagala le v e d a, kultura, ki je
mednarodna in medverska.

Znan pisatelj. V zadnji številki »Domoljuba«
priobčuje uredništvo pismo »znanega pisate-
lja« proti spisov v »Domačem prijatelju«.
Vydove tovarne. Ta »pisatelj« pa ni le »znan«,
nego tudi bojazljiv, ker hujska, laže in pod-
tika skrit za anonimnost. »Znani« ta pisatelj
govori »o neverjetni gnilobi in umazanosti«
spisov v »Domačem prijatelju«. To svoje oči-
tanje dokazuje s tem, da so ondi povesti z za-
konolomstvom, samomorom, umori pinjanče-
vanjem in pretepi. Strašno, kaj? — »Znani« pi-
satelj naj naprej pove svoje ime, da preišče-
mo njegove spise, ali so res brez vseh teh
motivov! Pregleda naj tudi spise župnikov in
kaplanov, ki pišejo za slovenske časopise, ter
naj dožene, ali ne pišejo vsi tudi o vseh na-
vedenih neverjetnih »gnilobah in umazano-
stih!« Gre vendar le za način in namen, ne pa

za motive, ki so končno v vsej svetovni litera-
turi večno isti. Človeštva ni mogoče izpreme-
niti, da je vedno bolj k slabemu, kakor k do-
bremu nagnjeno! Grešili so Adam, Kajn,
Lot, David, Salomon, Magdalena, Judež, gre-
šili so apostoli, papeži, kralji in cesarji, meni-
hi in nune, ker vsi so bili otroci Adamovi!
Ni ga življenja brez greha, in že Krist je dejal:
»Kdor je brez greha, naj dvigne kamen!« To
vse ve »znani pisatelj«, a vendarle toli neumno
hujska. Poznamo namen in se ne jezimo. Dr.
Mahnčič je že poizkušal ubiti naše najboljšje
pesnike in pisatelje, a dosegel ni prav ničesar.
Danes pa živimo že v XX. veku, in celo Kitaj-
ski zid se je že podr. Žalostno je pri vsem
tem le dejstvo, da se onečašča prislov »pisa-
telj« od hinavcev, ki nimajo s književnostjo
nobenege stika.

Klerikalci, kje je draginjska doklada za
učiteljsko? Meseca februarja že je deželni
zbor kranjski dovolil učitelstvu draginjsko
doklado, a do danes deželni odbor tega de-
narja še ni nakazal v izplačilo, dasiravno teče
že 10. mesec nestrpnega čakanja. Učitelstvo
za deželo poprašuje učitelstvo v mestu, če je
kdo že prejel draginjsko doklado in nasprotno,
a nihče še ni videl ficka od deželne blagajne!
Zakaj ne? — Odgovor: Denarja ni! S 1. ja-
nuarjem mislijo klerikalci pri dež. odboru to
draginjsko doklado šele izplačati! In zakaj ni
denarja? Zato, ker ga ti politični sleparji za-
pravljajo za razna falitna podjetja; potem ni
čudo, da ga za lačno učitelstvo nimajo! Sle-
parji katoliški imajo zjad na Kranjskem politič-
no moč in oblast, počasi pa bo neumni in ne-
razsodni kranjski kmet učitelj in obrtnik že
spoznal, kdo so ti črni ljudje. Kakor sleparijo z
vero, z bogom in hudičem, tako sleparijo z —
deželnim denarjem!

Slovensko učiteljsko društvo proti slovenskim tr-
govcem. Med štajerskim slovenskim učitelj-
stvom se najdejo tudi gotovi ljudje, ki so res
čudnih nazorov, kakor n. pr. v Framu. Vpraša
se tamkajšnje učitelstvo, iz kakega vzroka da
sploh agitira le za nemške trgovce, ali celo za-
htejajo od svojih učencev, da morajo šolske
potrebščine itd. le pri teh nakupiti, čeravno
imajo tamkaj vendar tudi dobrega slovenskega
trgovca, ki ima te potrebščine še celo iz slo-
venskih rok. Res žalostno tako postopanje in
upamo zato, da se te razmere v kratkem pre-
drugačijo, kar je posebno želeli od vseh, ki
imajo celo Ciril Metodovo podružnico pod se-
boj.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v
Mariboru naznanja, da isto v letošnjem predpu-
stu sploh ne priredi Velikega plesa, kakor se
je pomotoma v listih objavilo.

Slomškova slavnost v Mariboru. V nede-
ljo dne 15. t. m. priredi Slovenska čitalnica v
Mariboru s prijaznim sodelovanjem vseh na-
rodnih društev, veliko Slomškovo slavnost v
veliki dvorani Narodnega doma. Ta slavnost bo
nekaj impozantnega, kar kaže tudi vzpored, ki
je zelo obširen: kot prva točka spreda se
igra velika godbena overture z dvojnimi orke-
strom pod vodstvom gosp. prof. Berana. Kot
druga točka se uprizori krasna igra »Bettlehem-
ski pastirji«. Nato je kot tretja točka slavnostni
govor, predsednika čitalnice in krasna živa
slika »Slomška«. Nadalje se še izvaja mnogo
krasnih godbenih in pevskih točk. M. Slomšek
je kot dolgoletni in delavni častni član Slo-
vanske čitalnice pridobil jako veliko zaslug in
zato je tudi dolžnost, da proslavimo njegovo
delovanje. Slavno občinstvo pa prosimo, da po-
seti to slavnost kolikor le v največjem številu,
posebno, ker je namenjen čisti dobček za našo
prepotrebno dijaško kuhinjo. Začetek ob 4. uri
popoldan. Predprodaja vstopnic v trgovini V.
Weixl, Gosposka ulica 33.

Gledališko društvo na Jesenicah ponovl
prihodnjo nedeljo t. j. 8. t. m. ob 3. uri popoldne
v dvorani pri Jelenu na Savi s posebnim ozir-
om na zunanje goste tridejansko burko »Vele-
turist«, ki je izzbavila občinstvu pri zadnji upri-
zoritvi mnogo aplavza in smeha. Cenjene goste
prosimo, da naj izvolijo priti točno ob 3. uri
v dvorano, da se bo moglo točno pričeti in, da
bo tudi konec omogočen ob 6. uri zvečer.

V znamenju noža. Kakor je že »Dan« po-
ročal, so se pred kratkim stekli v obližju Tiš-
lerjeve gostilne na Grosupljem brata Anton in
France Grum s pomočjo očeta Janeza Gruma
s posestnikovima sinovoma Janezom Semetom

in Jožetom Permetom iz Slivnice. Včeraj je so-
dišče obsodilo oba brata Grum na štiri dneve
zapora, očeta Gruma pa na 20 K globe. Tako
se je torej končala do prvega spopada ona ža-
lostna zgodba o slivniških nožih.

Surov soprog. Neki mesar iz Gradca je
prišel predvčerajšnjem popolnoma pijan v
svoje stanovanje, kjer se je začel s svojo ženo
prepirati, najbrže zaradi ljubosumnosti: Nabi-
jal jo je s pestmi po obrazu, vrgel jo na tla in
jo s čevljem osuval v rebra. Žena je dobila pri
tem znatne poškodbe, ki so jo tudi ovirale pri
govorjenju. Odpeljati so jo morali z rešilnim
vozom v deželno bolnišnico, surovega moža pa
so aretirali in ga izročili sodišču.

Vsled 26letnega mučenja umrl. Kakor je
»Dan« že poročal, so odkrili te dni na Dunaju
v samostanu Mahataristov, velik zločin, kate-
rega žrtve je bil 66letni samostanski brat Ra-
fael Baranč, ki je bil vsled neke samostanske
kazni zaprt šestindvajset let v majhni, nesnaž-
ni celici in katerega so odpeljali v morišnico.
Včeraj pa je imenovan umrl v Steinhofu pri
Dunaju. Take slučaje je imela le še španska in-
kvizicija in to v petnajstem stoletju!

Smrtna nesreča pri podiranju dreves. Te
dni je posestnik Karol Kieslinger naročil svo-
jemu hlapcu Juriju Uranku, naj gre sekati v
gozd drevesa. Ko je Urank posekal neko dre-
vo, je izpodrsnil na njegovi korenini in je pad-
el z glavo na ostrino svoje sekire tako ne-
srečno, da je še isti dan izdihnil.

Življenje se mu je pristudilo. Hlapec Jožef
Pahten iz Pliberka je v prisotnosti več oseb, iz-
vršil samomor, ne da bi mu mogli ljudje, ki so
bili navzoči, to preprečiti. Pahten si je prere-
zal z nožem žile na levi roki in je vsled izkrva-
venja umrl pol ure prej, predno je mogel priti
na mesto nesreče zdravnik.

Pri tatvini se ponesrečil. Brezposelni de-
lavec Jakob Lakner se je potikal zadnji čas v
okolici Celja in je kradel kakor sraka. Vse kar
mu je prišlo pod roko, je nepoštenjakovič vzal.
Te dni pa so ga prepeljali v bolnišnico z zlom-
ljeno desno nogo. Pri neki tatvini so ga namreč
dobili, pošteno pretepli in ga vrgli po stopnjicah,
kjer se je ponesrečil.

Večkratni požigalec. Preteklo soboto je
gorelo pri Pogorevcu v obližju Slovenje Bi-
strice. Pogorevčeva žena Terezija je našla smrt
v plamenih. Ogenj je bil potaknjen in takoj je
bil na sumu požiga posestnik Jožef Kočnik. Po
izpovedbi njegove žene je Kočniku krivda sko-
ro dokazana. Pred nekaj meseci je Kočnik za-
žgal sam svoje posestvo. Ker mu zavarovalno
društvo ni takoj dalo zavarovalnice, se je
Kočnik razjezil in je z maščevanja zažgal še na
štirih drugih krajih. Vsled teh požarov ima za-
varovalno društvo več kot 15.000 K škode.

Tragedija življenja. Te dni se je ustrelil na-
ravnešt v srce 37letni posestnik Franc Mašek
iz Semil. Morilno orožje mu je potisnila v roko
neozdravljiva bolezen. Nesrečni mož zapušča
tri otročičke in ženo, ki se nahaja v blagoslov-
ljenem stanu.

Drama ljubosumnosti med belim in črnim. V
nekem penzionu v Bloomburyju je prišla
pred kratkim tudi družba zamorcev, ki so več-
krat nastopili z vspohom v londonskih gledali-
ščih. V soboto so napravili v penzionu zabavo
v odhod zamorcev, ki so bili namenjeni poto-
vati po provincijah. Med gosti črnih pevcev, se
je nahajala tudi mlada bela igralka Jesija Ma-
cintosh. Pili so, zabavali se in peli. Bel in črn
ljudje so si izkžovali medsejelo prijaznost. Za-
bava se je seveda vršila zvečer in pozno v noč.
Ravno ko je odbila ura dvanajst, je zazvonil
hišni zvonec. Ker je bila lastnica penzionja in
njeno služabništvo zaposleno, je hitela Macin-
toshova k vratom, da bi jih odprla. Zagledala
je majhno deklico, ki je takoj zbežala, ko je
igralka odprla vrata. V šali je ta hitela za otro-
kom, da bi ga prestrašila. Toda ta je izginil in
Macintoshova se je vrnila v hišo. Poslovilna
zabava je trajala do dveh popoldni. Nato je
šla miss Macintoshova z eno izmed svojih pri-
jateljic v spalnico. Obe mladi dami sta sedli na
posteljo in sta se začeli pogovarjati o skupni
vožnji v neko provincijalno mesto, kjer sta me-
nili, da se snideta z dirigentom zamorskih pev-
cev Grobom in z enim izmed njegovih umetni-
kov. Tu pa se nacnkrat priplazi izpod postelje
velika zamorka s samokresom v roki. Name-
nila je na mlado belo igralko in je sprožila. Miss
Macintoshova se je zgrudila mrtva na tla, za-

Plačilo.

Historična epizoda.

Bolgarski spisal Ivan V a z o v. — Prevela Bo-
žena C e s a r.

(Konec.)

»Skrivaj sem ga vzele v samostanu, Bog
mi odpusti, naredila sem greh.«
Hlica je snela ta del obleke s stene, misteč,
da je hlapčev. Ko se je pa hajduk preoblekel,
je opazila strme, da je meniški habit!
»To je končno vseeno, ogrejem se neko-
liko,« je dejal mladenič, zavivši se v suho, vol-
neno kuto.

Skupaj sta šla dalje.
Hajduk je molče vžival kruh, trepetal je
mraza in hudo šepal. Bil je mladenič pri dvain-
dvajsetih letih, suh in visokorastel.

Da bi ga v tešenju lakote ne vzemirjala,
ga ni žena izpraševala, kdo je in odkod, vendar
premagala jo je slednjih radovednost, in vpra-
šala ga je, od kod prihaja?

Povedal ji je, da ne prihaja iz gora, temveč
bolj iz nižin. V oni noči je bil odrezan v Vezlec-
kih vinogradih od svojcev. Odondot se je po-
tikal naokrog in se priritotal v velikem strahu
in med mnogo nevarnostmi do tukaj. Dva dni
in dve noči ni zavžil ničesar, izmučen kakor je
bil vsled dolge hoje, s krvavečimi nogami, mrz-
ličen. Sedaj pa se bo podal v hrbe, da najde
tam svoje tovariše, ali da se uskrije.

»Sinko, saj ne moreš več hoditi,« je izpre-
govorila žena — »daj meni puško, lažje ti bo.«
In z levico mu je snela raz ramen puško,
na desnici pa je nosila otroka.

»Stopi, stopi! Napni svoje moči, dečko.«

»Kam pa greva sedaj, mati?«

»Čemu vprašaš: kam? Domov, k meni!«

»Kaj res?! Mati, zahvaljujem se ti, dobra
si, mati!« in do solza ginjeni mladenič se je
sklonil in poljubil v roko, ki je nosila otroka.

»Ljudje se ne bodo zlepa skopali iz strahu,
še živo me znajo sežgati, če se razve,« je dejala
kmetica — »toda kako te morem pustiti ta-
kega tukaj, če ne moreš teči. Čerkezji te uja-
mejo — bog jih kaznuj — tudi v vasi so. Čemu
je bilo vsega tega treba, otroci? Kaj se vam
zdi tako malo uničiti to revno deželo! Pomorili
so vas kot mlado kuretino. — Toda ti nimaš
nobene moči več, da bi plezal navzgor.«

In vrgla je puško z leve roke v desno in
ga prijala z levo pod pazduho.

Vedno globlje sta prihajala v hrastovem
gozdu. Med drevjem se je nebo na vzhodu
vedno bolj zorilo, petelinje petje v Čelopjeku
se je čulo vedno bolj razločno. Zvezde na nebu
so bledele.

Ze se je danilo in bila sta — navadne hoje
— še za pol ure oddaljena od vasi — toda tako
kakor je hodil hajduk, bi ne dosegla vasi še v
dveh urah.

Kmetica je bila v velikih skrbih, najrajše
bi ga bila nesla.

Postal je in se ozrl naokoli.

»Dani se že, strinja,« se je oglasil.

»To je slabo, ne dosepa o pravem času,«
je šepetala žena.

Zopet sta šla še nekaj časa.

Od nekod so že čuli človeški glasovi.

Žena je obstala.

»Tako ne bo šlo, dečko, kaj drugega se mo-

rava omisliti.«

»Kaj mislite, teta?« je vprašal mladenič, ki
je spoznaval v tej neznanki svojo mater, sorod-
nico, svojo rešiteljico in svojo previdnost!

»Skrij se do večera v gozdu. Brž ko se
stemni, te bom pričakovala, tukaj, na tem
kraju, in potem te uskrijem v svoji hiši.«

Mladenič je razvidel, da je ta izid zanj naj-
boljši. Kmetica mu je zopet izročila puško.

In poslovila sta se.

In se je zgodilo, da se je Hlica dotaknila
otroka. Zajokala je.

»O dete, moje dete! Ah, mrtvo je! Ročice
ima mrzle kot led!«

Hajduk je obstal kot bi ga prikoval k tlom.
Hudo ga je zbolela bolečina dobrosrčne kme-
tice, hotel jo je tolažiti, toda nobene besede ni
mogel spraviti raz jezik.

Uvidel je sedaj, da ne more ničesar več
pričakovati od te plemenite žene, koje dušo je
razrgala velika bolest.

»O dete! Moje ljubljeno dete!« je jadiko-
vala reva, vtopljena v izraz bledega obličja
svojega vnuka.

Ginjen, najmanjšega upa oropan, se je zgu-
bil hajduk globlje med gosto hrastovje. In ihteči
glas žene je klical za njim: »Dečko, skrij se
dobro, do večera, da te najdem tukaj.«

In Hlica je izginila v goščavi.

6.

Ko je napačilo jutro, se je prikazalo na
nebu majevno sonce, veselo in čisto po nekaj
oblačnih in deževnih dnevih.

Krasna, široka plan, ki se začinja na
vznožju Šišmanskega skalovja, potrošena s po-

mladnjimi majevimi cvetkami, predeljena po
reki, ki se vije kot srebrni trak po nji, se je ko-
pala prelestno v solnčnih pramenih.

Komaj se je pokazalo sonce na obzorju,
že se je pojavila na potu turška konjenica in
za njo, med žitom, neskončna množica pehote,
koje konca ni bilo moči dogledati. Konjenica in
pehota sta kmalu prispeli do Iskra in obstali.

Rednih pešcev je bilo na tristo mož; pred
njimi so korakali Baši-Bozuki (neredna turška
pehota), oborožena z vsakovrstnim orožjem.
Ostanek — in ta je tvoril največji del — so de-
lali Čerkezji, ravnotako raznoko oboroženi.

Čez nekaj trenutkov spusti konjenica Čer-
keze naprej in se sama postavi na stran.

Tej hrupni, nerediti četi je poveljeval sla-
ven Čerkez. Džambalas, grozovit in krvoželjen
kavkaški ropar. Njegova roka je bila, ki je
sprožila kroglo, katera je smrtno zadela več-
raj hajduškega harambašo Boteva.

Džambalas je obsedel na konju nasproč
gozda, nedaleč od razvalin starodavne cerkve.
Na levi strani gozda so se dvigale nedo-
hodne stene in kotline, na desno so se razgr-
njala čelopieška polja in vrtovi tja do drugega
golega gorskega hrba. Na pobočju gozda se
je skrivala med drevjem samo majhna pastir-
ska kočja, ki so jo nedavno mjeni lastniki za-
pustili.

Oči vseh so bile obrnjene na globoki,
prazni, tihi gozd, v katerem se je skrival haj-
duk.

Toda njega ni iskalo krdečo.
Uro noč so dobili v Vraco poročilo, da je
eno uro pred solnčnim vzhodom odrinila iz hr-
bov četa hajdukov v ta hrastov gozd, najbrže,

četa od dveh strelcov. Člani pevске družbe in drugi prebivalci hiše, ki so prihiteli na pomoč, so zbežali pred zamorko, ki je bila žena dirigenta Groba. Grob sam je zbežal v neko klet in se je v nji zaklenil. Morilka je ušla iz hiše na cesto, po kateri je hitela na bližnjo železniško postajo, kjer pa so jo prijeli in aretirali. Kakor je pri preiskavi izpovedala, je dala zamorka oni deklici denar, z naročilom, naj pozovni ob polnoči na zvonec. Med tem, ko je miss Macintoshova bežala za deklico, se je zamorka, ki je bila na igralno ljubosumna, spazila v njeno sobo in nato pod posteljo. Med pogovorom miss Macintoshove z njeno prijateljico, je zamorka slišala o sestanku njenega moža z igralno in to jo je tako razburilo, da je Macintoshovo umorila.

Zanimivi rekordi. Danes imamo res že v vseh strokah ljudskega dela rekorde. Občinstva, ki ljubi šport, ničesar tako ne zanima, kakor če čita, da je ta ali oni aviatik poletel zopet višje od zadnjikrat, da si je ta ali oni avtomobilist pridobil nov rekord. »Rekord« spada sicer samo k športovskim zadevam in mora označevati samo to, kar se zgodi v športovnih zadevah, toda danes imamo rekorde res že v vseh izvenšportovnih strokah. Ni še dolgo, ko je dosegel gotov Amerikanec, Lowney po imenu, rekord s tem, da je v teku štiri minut odprl nič več in nič manj nego 104 školjke. Kdor ve, kako težavo dela to, da se namreč školjka odpre, ta bo gotovo priznal, da je oni ameriški občan res dokazal imenitno urnost in ročnost. Razume se seveda, da je onih 104 školjk samo odprl in ne — pojedel. Z nekim drugačnim rekordom se lahko pohvali Belgijec Loys Bollgert iz Bruslja, ki je kadil čeli dve uri smodkov, ne da bi mu pri tem padel na tla niti atom pepela. Ta lep rekord dokazuje, da mora imeti oni belgijski gospod izborne živce. Malo francosko mesto, Gourdon, se lahko pohvali, da gosti v svojem ozidju enega izmed najimunitnejših mož, ki so se kedaj izkazali v trenju orehov. Ta gospod je strl in pobral iz lupin v eni uri 2844 orehov. London ima zopet svetovnega rekordmana v — lupljenju krompirja. Imenuje se gospod Clocks. Olupil je baje v sedmih minutah 28 liber krompirja. Tudi nemška metropola na Sprevo, Berlin, se lahko ponaša z vsega spoštovanja vrednim gospodom — imenuje se Ludovik Wolfgang — ki je pokadil v teku dveh ur 19 smodk, ne da bi se pri tem samo enkrat napil iz kozarca. Baje mu ni bilo čisto nič slabo. Ker smo namram nezemno spolu galantni, omenimo tu tudi eno »rekordmanko«. Je to Francozinja Dublejeva, ki je snedla v teku 19 ur 2007 kruhov. H koncu navajamo še en rekord, ki pa je sam na svetu; v državi Pensilvaniji v severni Ameriki je volil neki Amerikanec, M. Anthony Rodekberger letos dvajseti predsednik Združenih držav. Razume se, da je ta mož star 102 leti!

Sivilja milijonark. Jospina Osbornova je pred nedavnim umrla v New - Yorku. Sivila je samo za ameriške milijonke in je zapustila toliko denarja, da bo imela njena edina hči letno 300.000 kron dohodkov. Gospa Osbornova je bila iz imenitne rodbine, eden izmed njenih prednikov je bil polkovnik Nelson, prijatelj Jurija Washingtona. Kot mlado dekle se je omožila z Robertom Osbornom, zaolženim spekulantom. Pozneje se je ločila s svojim soprogom in ker gospa Osbornova ni dobivala nikakršnih alimentacij in ker ni imela nič svojega lastnega premoženja, je bila prisiljena preživljati sebe in svojo malo hčerko z delom svojih lastnih rok. Postavila si je skromen damski salon, toda vsled dobrega prejšnjega znanja in vsled nenavadno dobrega okusa in smisla za originalnost in razpoloženje gospe Mode, je postal mali modni salon večji in večji, tako da je lastnica nenavadno zabogata. Cela desetletja je bil njen modni salon prvi v celi Ameriki in onega, ki je imel toaleta od gospe Osbornove, so smatrali za bogataša, človeka dobrega okusa in sposobnega za izbrano družbo. Zakaj gospa Osbornova ni delala za kake milijonke, ki so postale le slučajno bogate, ampak za milijonarko »aristokracijo«, to je za stare milijonarske rodbine.

Kako so govorili padišahi in potentantje Evrope pred 200 leti. Letu 1682 pred začetkom vojne je pisal sultan Muhamed IV. cesarju Leopoldu I. na Dunaj tole prijazno pismo: Mi ka-lih Muhamed, po milosti Allahovi preslavni in vsemočnejši cesar Babilonije, Vzhoda in Zapada, kralj vseh zemeljskih in nebeških carstev, veliki in strašni kralj Arabije in Mauretanije, po rodu in po slavi venčani kralj Jeruzalema, in osvoboditelj in vladar nad grobom boga Never-

nikov, te zaklinjamo s Svojo najsvetejšo besedo, cesar rimski in tebe, kralj poljski, kakor tudi vse tvoje podanike, da začnemo s tem vojno s tvojo zemljo. Mi vladamo nad trinajsterimi kralji in nad 1.300.000 vojakov pehote in jezdecev, o kakršni moči se tebi še nikdar niti sanjalo ni. In s to silo pohodimo tvojo zemljo, pokončamo jo z ognjem in mečem. Predvsem ti zaukazujemo, da nas počakaš na Dunaju, da ti tam vzamemo glavo. Ravno to ukazujemo tudi tebi, mali kraljiček Poljski. Uničimo te in spravimo z zemeljskega površja vse božje stvari, ki so Djauri. Velike in majhne bomo vrgli v najstrašnejše trpljenje in najsramotnejšo smrt. Vzeli bomo tvojo malo zemljo in pomorili bomo vse njene prebivalce. Tebe in kraljička Poljskega pustimo dotlej pri življenju, da se bosta lahko prepričala, da smo svojo besedo držali. Po tem se ravnajte! Izdano v štiridesetem letu naše starosti in v dvajsetem šestem letu našega vladanja.

Tudi bajka, toda — kratka. Bivši francoski konzul v Cetinju, monsieur P. pripoveduje ljubko prigodbo, ki jo je doživel v Črni gori, na tamošnjem dvoru. Ta prigodba ima to prednost, da je resnična. Znano je, da pri črnogorskem dvoru gospodujejo patriarhalne šege in navade. Kraljica n. pr. je vzgajala svoje otroke vedno le sama. Vsak večer je sedela z njimi skupaj in jim pripovedovala krasne bajke o Črnih gorah, tako enostavne in tako nežne, kakor so bajke La Fontainejeve. Včas pa je zopet mati pozvala otroke, naj ji oni sami povedo kako bajko. Kaj sladkega pa je bilo re- vanš za najbolj veselo in najbolj zanimivo bajko. Nekega večera se je zdel princ Danilo nekako posebno zamišljen. »Pripoveduj nam kako pravljico,« ga je vzpodbudila mati, da bi ga spravila na druge misli. — »Ne, to danes ne gre,« je odrynil princ, »sem preveč žalosten.« — »Le pripoveduj, želim to,« je silila mati. — »Toda sama kratko,« je odnehaval princ. — »No, dobro, torej kratko.« — »Pa bom do- bil potem od tebe poljubček?« — »Dobil ga boš.« — »Torej,« je začel praviti mali princ, »bila je nekoč ena ševreška vaza in jaz sem jo pred nekaj trenutki razbil.« — »Pravljica« je bila pripovedovana v tako ljubkem jokajočem tonu, da ni bilo mogoče jeziti se na »avtorja«, kljub temu, da je bila vaza dar francoske republike. Toda mamica je obljubila Danilu poljubček, in kaj naj tu napravi? Dano besedo je treba izpolniti in mamica jo je tudi izpolnila; malemu princu pa so se posušile solze.

Tobak najboljšo sredstvo proti koleri. V francoski »Gazetti des hospitaux« zatrijuje profesor Wenck, da je najboljšo preventivno sredstvo proti koleri — tobak. To so tudi že davno trdili mnogi strastni kadilci, toda nihče jim ni verjel. Kakor se je sedaj dokazalo, so imeli prav. Profesor Wenck je konstatiral, da se ni prišla pri poslednji kolerični epidemiji v Hamburgu kolera niti enega delavca v tobačnih tovarnah, kljub temu, da so mnogi stanovali v hišah in v okrajih mesta, kjer je kolera najbolj razsajala. Voda, ki se je rabila v tobačnih tovarnah v Hamburgu kot pitna, je bila res pravo tovarišče kolerične kulture. In vendar niso našli niti v eni smodki koleričnega bacila. Profesor Wenck je dokazal, da tobakov dim udri najkasneje v petih minutah vse kolerične mikrobe, ki se zbirajo v ustih. Najbolj virulentni mikro- bi oseb, katere je zgrabila kolera, poginejo, ako so bili 25 do 30 sekund v dotiku s tobakovim dimom.

Nekaj o pariumu. Čemu se ti ljudje polju- bujejo? Čemu se ti ljudje parfumarajo? Čemu se ženske parfumarajo? Na vsa ta vprašanja je samo odgovor: Ker vse to draži živce. Med erotiko in čutom vonja je jako ozka zveza, ki je bila znana že v starih časih. Ljudski pojmi pogosto simpatizirajo z vonjem raznih posameznih večjih osebnosti. Pravi se, da se je o tem vprašanju izrazil Francoz Gallopin kratko: »La femme, qua est ressentie, est ainee. (Lju- bimo ženo, katere vonj nam ugaja).« Ženske hočejo predvsem opozoriti s pariumom moža, na vsak način hoče moža obrniti na odobravan- je lišpa. Ženske hočejo na vsak način — seveda parfumarane — obrniti pozornost na svoj parfumiran del obličja, na svoj nos. Ženska hoče na vsak način, da bi prijetno dišala — torej ima parfumaranje fiziološki temelj, že v starem veku priznan. Že v starem veku je bilo parfumaranje na zelo visoki stopinji, kar spričuje ena izmed Horacijevih »Ode«. Horac je namreč za- hteval za stekleničico, napolnjeno z levandulo- vo dišavo sodček najimunitnejšega vina iz pro- slulih kletk bratov Sulpicijev. To je dober dokaz, da so že stari Rimljani veliko vpoštevali dišave. Takrat se je vonj levandule plačal sa-

mo z zlatim denarjem. V starem veku so rabili močje veliko več parfumov nego ženske. Par- fumi je pomenil nekaj spominskega. To dokazu- je, da je bila navada in šega o parfumaranju zelo razširjena. Pri Judih so smeli samo duhov- niki delati parfume. Do današnjega dne se je ohranil Mojzesov recept za sveto olje, ki je obstal iz mire, kalmusa, kasija in oljčnega olja. Trije kralji so prinesli Jezusu v dar dišave dalj- nega Vzhoda: kadilo in miro; kajenje v cer- kvah s kadilom je ostanek davnih časov, ko je bilo dišeče kadilo nekaj svetega. Pri gostijah starih Grkov in Rimljanov se je zažigalo dišeče olje, o čemur pričajo raznovrstne svetiljke in priprave za sežiganje olja. Grki so si mazali ro- samezne dele telesa z raznim dišečim oljem: obraz s palmovim oljem, roke z balzomom men- te, lase z »esenco« majarona, brado in vrat s timijanom. Največ se je rabila parfumerija za časa Nerona. Neron je dal na dan smrti svoje svoje žene Popeje zažgati toliko dišečih kadil, kolikor so jih tisto leto prinesli iz cele Arabije. Arabija je slovela v starem veku s svojimi par- fumi, ki so bili glavni predmet njene trgovine. V času Karolingov in srednjem veku, v času re- formacije se parfumerija ni posebno obnesla. Šele francoski kralji so povrnilo nosu njegovo pravico, da bi vohal prijeten vonj. Tedaj se je začela v parfumeriji ona rafiniranost, ki se je ohranila do današnjega časa. Francozi so bili — in so še — kralji v pripravljanju dišav. Napoleon je parfume sovražil, toda večina velikih mož je imela parfume žen v veliki priljubljenosti. Lu- dovik XV. je moral biti neprestano v atmosferi dišečih parfumov. Richelien je rad rabil mošu- sovo dišavo. Nekoč je bil na obisku pri vojvo- dinji brunšviški. Ko je odšel, je morala vojvo- dinja nekaj tednov zračiti sobo, v kateri je sta- noval, predno je izginil iz nje duh po mošusu. Flaubert je dajal svoji Salambo parfumarane nau- čnice in Judita se je namazala z najdražjimi dišavami, predno je šla k Holofernu. Znana je nenavadna rafiniranost v rabi parfumov zgo- dovinske žene Kleopatre. Nekateri njeni recepti so še do danes ohranjeni. Rimljanke so se kopale v jasminovih kopelih, žene križarjev-vitezov so ljubile ambro, katero so prinesli njih močje iz Orijenta. Dvor Ludovika XV. se je po pra- vici imenoval »La cour parfumeé. Madam Pom- padour je izdala letno pol milijona frankov za parfume. Francoska revolucija je zatrla rabo parfumov, ki je šele v današnjem času stopila na trdna tla.

Ljubljana.

— **Grabenski nadučitelj Jeglič.** Jaz sem re- ven delavec in imam otroke na šoli na Grabnu. Zaslužek je majhen, draginja velika in komaj zaslužim za najpotrebnejše stvari. Vedno pa so bili otroci nad mano: ata, daj krajcar za zve- zek, ata, daj krajcar za pero itd. Saj ste še do- sti pridni in revni tudi, pa prosite v šoli. Vedel sem, da imajo šole od mesta nek denar, da na- kupijo za revne otroke zvezkov i. dr. In prav je tako! Šole so za vse otroke, za revne in bo- gate, in če reveži ne morejo kupiti vsega svo- jim otrokom za šolo, kakor bi tudi radi, naj jim pa mesto pomaga. In pomagalo je mesto, kakor sem preje zvedel v tako obilni meri, da bi do- bili lahko vsi revni otroci vse zastoni. Pa na Grabnu ni bilo tako! Dobili niso skoraj nič, ali prav malo revni otroci. Kam pa gre denar, sem si mislil že tedaj, pa človek ne misli takoj na kaj slabega. Slišal sem pa te dni nekaj o gra- benskem vodji Jegliču. O nekem denarju se govori, ki ga je menda Jeglič prejel, pa zanj ni kupil zvezkov in peres za otroke, predložil je pa račun, kakor da je vse to kupil in razdelil med otroke. Ne vem, če je vse to res, rečem pa, če je res, potem je to največja lamarija in je tak človek vreden, da se ga takoj obesi. Gr- do je, če udere tat v blagajno bogatega trgo- vaca ali bankirja, še stokrat grše pa je, če učitelj, ki mu zaupamo vzgojo najdražjega, kar imamo — otrok, pa gre in okrade »vse otroke« za tiste bore zvezke in peresa in svinčnike. Ako berač ali delavec ukrade zemljo, ki je lačen, ga ta- koj zapro. Če pa nadučitelj poneveri denar, na- menjen za revne otroke, je pa prost in še naprej vodi šolo. Ali je to pravica? — Ne vem sicer, če je vse res, kar se govori o grabenskem na- dučitelju Jegliču in zato Vas prosim g. urednik, da sprejmete te vrste v »Dan«, ker je to edini slovenski list, ki prinaša vse krivice, ki se gode in se ne boji nobene zamere. Prosim Vas, po- večite nam g. urednik, ali je vse to res, kar se sliši o grabenskem nadučitelju Jegliču ali ne, in če je res, kaj nameravajo z njim storiti. Hvale- žen Vam bom jaz, ki pridno berem vaš list, in z mano gotovo tudi marsikak vavec »Dnevna«. — Opomba uredništva: Kolikor je nam znano,

vodi mestni šolski svet preiskavo o tem. Ako se izkaže kot dejstvo, gotovo ne uide Jeglič za- služeni kazni. Pazno bomo zasledovali ves raz- voj-te afere in bomo pazili, da se ne bo sku- šalo od katerekoli strani vsi zadevo pomečkati, Vsakega krivca zadeni kazeno, pa naj si bo de- lavec ali bogataš ali pa tudi Slomškarski bog Janko Nep. Jeglič. Kakega mešetarijenja ne bo- mo dopustili!

— **Iz gostilniških krogov.** Znano je, da je ljubljanska gostilniška zadruga ena največjih in najmočnejših korporacij v Ljubljani in na Kranjskem sploh. Njena naloga je, da zastopa in štiti koristi svojih zadrugnikov in obenem tudi sode- luje pri spolnjevanju državnih in obrtnih zakono- nov, glasom katerih je upoštevati tudi veljavo gostilničarske obrti in skrbeti, da se ista po nepotrebnem ne razširja, odnosno, da se ne dela nje članom nepotrebna in uničujoča konkuren- ca. Mora se lojalno priznati, da je imenovana zadruga začetkoma in nekaj let vsaj deloma res vršila svojo dolžnost in smo tudi večkrat slišali od njene strani, da mestni magistrat pre- malo upošteva njene, po zakonu zajamčene ji pravice, vsled česar je morala tudi večkrat na- stopiti in se posluževati višjih instanc, katere so navadno vselej odločile v prilog zadrugi, žalibog, da so se sedaj pokazali pri ljubljanski gostilničarski zadrugi veliki nedostatki, kateri nam silijo pero v roko. Ne vemo sicer, na ka- teri strani je krivda, opravičeno pa mislimo, da je vedno večjih nepravilnosti in krivic, katere se godijo članom, krivo edinole predsedstvo, to je zadrugin odbor. Zadnja leta je zadruga še zavzemala v obrtnem in državnem zakonu na- vedeno stališče, da se ne sme podeljevati novih koncesij za nove prostore in če je mestni magi- strat izjemoma kaj takega dovolil, se je zadruga pritožila, in to tudi, čeprav ni bila popolno- ma opravičena, že zategadelj ne, ker se morajo pri podelitvi upoštevati tudi lokalne potrebe, od strani mestnega magistrata. Zgodilo se je pred dvema letoma, da so bili gostilničarju od- povedani lokali in ker ni mogel tako hitro do- biti drugih, kupil si je hišo v novo sezidanem delu mesta (s približno 25, do 30, hišami), ker je bila faktično tudi popolnoma opravičena lokal- na potreba, kar je mestni magistrat tudi uva- ževal in »renos koncesije tudi dovolil, akorav- no je odbor gostilničarske zadruga soglasno sklenil, da se ne sme dovoliti prenos lastne kon- cesije v lastno hišo, češ, da ni tudi lokalne po- trebe. Pred par meseci pa je prošil sosed v omenjeni ulici za kavarniško in krčmarsko kon- cesijo, katero prošnja je gostilničarska zadruga, stoječ na prejšnjem stališču, da tu ni namreč lokalne potrebe — (če je že tam gostilna, seve- da ni več lokalne potrebe) — odklonila in je tu- di mestni magistrat z istih vzrokov imenovano prošnjo odklonil. Prošilec pa še ni obupal in je, videč, da ne more dobiti svoje koncesije, dobil sebi enakega prijatelja gospoda B. (čujte in strnite, govori se, da je gospod B. tudi od- bornik gostilničarske zadruga!), kateri mu je odstopil popolno gostilniško koncesijo, ki jo je imel doslej sam v najemu. Izgovorjeno, storje- no. Napravila se je prošnja — za prenos — katera je dospela tudi k gostilničarski zadrugi, o kateri hoče uradna tajnost že danes trditi, da je odbor gostilničarske zadruga na priporočilo odbornika B. prošnja za preureditev koncesi- je, odnosno za podelitev v isto ulico, iste lokale in isti oseb, kakor je pred 2. mesecema odklo- nil, sedaj — priporočal — ali bolje povedano, da je sklep svoje zadnje seje potencial. Za danes opustimo vsak komentar k utemeljevanju ime- novane prošnje, ker upamo, da bo imel občins- ki zastop več konsekvence kakor odbor gos- tilničarske zadruga ter da bode rešil imeno- vano prošnjo, kakor to zakon predpisuje. O na- ziranju predsedstva gostilničarske zadruga pri- hodnjič, za danes le beležimo, da je predsednik radi boleznij v družini začasno odložil predsed- ništvo in mogoče da so zategadelj toliko vpli- viali obiski in prošnje od gotovih strani na gos- podo odbornike, da so sklene svoje zadnje seje — **potenciali** — in priporočali koncesijo za lo- kale in ulico, kjer so stali na stališču pred dva- ma letoma, ko ni bilo tam nobene gostilne, da — ni — lokalne potrebe, in zdaj pa, ko — je — že dve leti gostilna, pa je v njih glavah nastala potreba? In sicer po modrosi teh bistrih gla- vic samo zato, da bi se pomoglo iz zadrege ti- stim osebam, ki so baje več sto tisoč zaspe- kulirale in pa da bi se pomagalo nemurju — upokojenemu uradniku in večkratnemu posest- niku do večje veljave njegovih hiš — za koristi obrtnikov, katere bi morali zastopati, ker so bili zato izvoljeni, se pa prav nič ne brigajo. Gospodje, zdramite se, dan obračuna in plačila je bilo! Obrtna oblast, to je mestni magistrat, pa naj se ne ozira na zadrugo, ampak naj reši prošnjo tako, kakor veleva zakon, ker je to naj- manj, kar smemo zahtevati.

Slovansko delastvo — dne 20. decembra t. l. se bodo vršile volitve v »Delavsko zavarovalnico proti neugodam v Trstu«. Do sedaj so se nahajali v odboru tega zavoda, ki poseduje 10 milijon. premoženja, sami nasprotniki slovan- skega delavstva. Tudi zanaprej hočejo priti- skatj slovansko delastvo. Socijalni demokratje so že nastavili svoje kandidate. In veste, slo- vanski delavci, koliko so nastavili kandidatov naše krvi? Samo enega, nekega Kmeta, ki ne poseduje nikake zmožnosti, ki niti ne prihaja k sejam, kakor se je to pokazalo do danes, in se strinja pri vsaki priliki z Italijani. In drugi kan- didati? Vsi so Italijanski nacionalci! Taka je socijalno-demokratska mednarodnost. V »De- lavski zavarovalnici proti neugodam« ne opa- zimo niti enega slovanskega napisa, dasiravno je slovansko delastvo v velikanski večini. Zakaj se nas zatira na tak nesramen način? Zato, ker smo se brigali veliko premalo do danes. Bill smo zaspani, prepustili smo našim nasprotni- kom vodstvo tega velikega zavoda. Proč z za- spanostjo! Spametimo se, kajti drugače nas bodo preganjali na večne čase. Na delo! Na- sprotniki se pripravljajo že celo letošnje leto na te volitve. Vse, ki spada k našim nasprotnikom, agitira in neumorno dela. Slovanski delavci — na Kranjskem, Primorskem, v Istri in Dalma- cij — vzdramite se! 20 decembar se že pribli-

da se prenelo bez Isker in se skrje v velikem balanu Stare planine.

Vojaki, spodbujeni in pijani včerajšnje zmage, so pričakovali povelja, kar razjaše Džambalas konja in se jame posvetovati z naj- uglednejšimi Baši-Bozuki o načinu napada.

Bil je štiridesetleten mož, temne polti, vi- sok, črnobradat, običen v spreminjajoče se čerkeško oblačilo, oborožen od nog do glave. Njegove ropoželjne, divje oči so se bliskale pod visoko čerkeško čepico.

V tem trenutku zagrmji iz one pastirske kočje strel in mnogoglasni jek gora ponavlja pok.

»Hajduki! Komite!« so zagnali krik. Vseh oči so bile obrnjene na kočjo, toda opa- zilo je ob njenem vходу le majhen oblaček dima, ki ga je odnašal lahni jutranji piš med drevje.

Za trenutek traja strmenje, potem pa ustrelj cela tolpa, da odmeva tisočkratno v gozdu.

Toda nenadoma se dvigne skozi dim velik krik: »Džambalas! Džambalas ustreljen!«

Džambalas je res ležal na tleh. Padel je, kroglja mu je predrla vrat, iz ust mu je vrela kri.

Kroglja, ki je priletela iz kočje, ga je zadela. Ta vest je bliskovito navdala vsake s strahom, cela četa se je razkropila, in sluherni še je skrili, kjer se je mogel. Poveljnikovo truplo

so brzo odnesli na varno. Konjenica je tudi ta- koj izginila.

Toda iz gozda ni bilo več novega strela. Čez nekaj časa — ko se je dalo iz naokoli vladajoče tišine in globokega molka sklepati, da so morali hajduki odriniti v hrib — se je do- govorilo krdelce Čerkezov, da udre v gozd in ga preišče.

Le pod nekim hrastom so našli truplo ne- kega hajduka. Tridesetleten mož je bil, s črno brado, rano na nogi je imel prevezano s cun- jami.

Čerkezi so se prepričali, da so zbežali haj- duki v gore.

Ko je padel Botev, se je skrjil del njegovih četašev — štirideset mož — pod vodstvom na nogi ranjenega, junaškega Pere v gorovju. Celo noč so blodili po grmovju, in slednjič utrujeni, sestradani, napol speči med hojo, prispeli v čelopijski gozd, kjer se jih je lotil trden spanec, da so pospali, ne da bi opazili, da so jim Tur- čini na sledu.

Čerkeška kroglja je slučajno usmrtila Pero. Druge žrtve se ni našlo.

Toda, ko so Čerkezi udrli v ono pastirsko kočjo, so našli še enega mrliča.

»Pop! Vstaš! Hajduk! Komita!« so kričali začudeno Čerkezi.

Obrti mladenič je ležal pred njimi s prestre- ljeno glavo.

žuje. Tri kategorije bodo prišle letos v poštev: prva, druga in šesta. K prvi spada promet (velika obrat), k drugi kovinarska obrt, k tretji mala obrt: mlinarji, rezbarji, tesarji itd. Pri teh obratih naj vodi delavstvo močno agitacijo. Volilni odbor v Trstu razglasi v kratkem kandidatsko listo. Za sedaj naj se zanima vsak prizadeti za te volitve. Slovenski podjetniki naj svoje tudi svojo dolžnost. Kdor želi kaj informacij, naj se obrne na volilni odbor v Trstu (Narodni dem). Naša parola bodi: Vsi na delo, zmagati moramo!

— Slovenski umetniki v prid rdečemu križu balkanskih držav. Kakor smo že poročali, priredijo slovenski umetniki velik koncert in licitacijo slovenskih umetnin v prid rdečemu križu balkanskih držav. Koncert, pri kojem bodo sodelovali poleg Slovenske filharmonije tudi domači umetniki, in z njim spojena licitacija umetnin se vrši v **nedeljo zvečer dne 18. t. m.** v vseh prostorih hotela Tivoli. Naši umetniki so podarili okoli 30 dobrih in lepih umetnin, ki bodo razstavljene v nedeljo dopoldne v hotelu Tivoli. Vzklicna cena bo za posamezno umetnino 2—10 K. Ker se je vršil že v Trstu v ta plemeniti namen koncert in ker se priredajo tudi po deželi slične priredbe, ne sme zaostati Ljubljana. Licitacijo umetnin so uprizorili na korist rdečemu križu nedavno tudi bratski umetniki v Zagrebu in sicer s sijajnim uspehom. Zato je pričakovati, da združiti ta večer v nedeljo čim največje število pozitivnega slovenskega občinstva. Natančnejši vspeled koncerta pa še sporočimo.

— Iz gledališke pisarne. Dijaška - kronka predstava je morala izostati, ker se je stroj, s katerim se dviga veliki železni zastor, tako pokvaril, da ga ni bilo mogoče dvigniti. Nekaj minut po dopoldanski vaji na odru je 60 meter-skil stotov težki železni zastor nenadoma zagrmel na oder, ker je pri stroju iz litega železa nekaj počilo. Prava sreča, da ni bilo nikogar več na odru, sicer bi se bila lahko pripetila velika nesreča. Stroj bo še danes popravljen, v soboto se bo moglo že zopet igrati. — V soboto (za abonente nepar) se prvič na slovenskem odru uprizori dražestna Zellerjeva opereta »Ptičar«. V nedeljo popoldan bo (izven abonenta, za lože par) velika trgovska predstava, pri kateri se poje velezbavna opereta »Ptičar«. V nedeljo zvečer se uprizori vojna drama, izborna veseligr »Napoleonov vojni načrt«. Častiti abonenti naj blagovoljno vzamejo na znanje, da spričo ponavljajočih se zaprek pri najboljši volji repertoarja ni mogoče razvrščati drugače. Tako n. pr. se »Ptičar« v soboto mora peti za par-abonente, ker bi le - ti sicer ves teden ne imeli nobene predstave in ker bi sicer že v tretji moral na nanje priti nedeljska predstava. Nadalje se »Ptičar«, čeprav je za nas nova opereta, mora se peti takoj popoldan v nedeljo: 1. ker za zvečer ni dobili »Filharmonije«, ki priredi svoj koncert, 2. ker ni mogoče ponoviti »Traviate«, ki se je pela že štirikrat in se bo bržčas ponovila z nekim odličnim gostom; 3. ker »Večnega mornarja« ni mogoče ponoviti, predno ne dospje nova primadona — gđc. Orlova je že odpotovala — in preden ni pripravljen namestnik za g. Blama, ki je pri voljakih; 4. Ker »Boccaccija« ne kaže ponoviti, ker se itak govori, da se taista stvar prevečkrat ponavlja — čeprav delajo tako po vseh večjih gledališčih; 5. ker osebe, ki po svoji pretežni večini sestaja iz novih moči, ne more tako hitro naštudirati novih stvari, da bi mogli na oder spraviti še kaj drugega in 6. ker je treba denarja, ki ga je spričo znanih odnošajev dobiti samo od glasbenih prirediteljev. Ker imajo nepar-abonenti ne morejo imeti zopet v nedeljo. Ker pa morajo tudi par-abonenti imeti premijere — ne gre drugače, kakor da imajo v nedeljo dvakrat predstavo. Razlagamo vse to, da se bo videlo, da se repertoar ne razpovršča kar tako na slepo, ampak po predudarku, ki ga regulirajo neizogibne okoliščine.

— Na naslov južne železnice. V zadnjem času se na najbolj prometni točki, to je na železniškem prehodu od Marije Terezije česte v Šiško, ustavljajo tovorni vlaki, tako da morajo pasanti in vozovi kar po četr ure ali pa še dalje čakati, dokler jim je zopet prost pot. Eden ali drugi od pasantov, katerih se nabere v teku 20 minut precejšnje število, ima nujnejši opravke, kakor pa čakati kdaj mu bo čuvaj odprl rampo. V zimskem času je pa to čakanje tudi zdravju škodljivo, ker mrzli tlak, na katerem se mora dolgo čakati, gotovo ne vpliva zdravo na naše noge. Naj se vlaki ustavljajo pred ali pa za rampo! Tudi je jako čudno, zakaj se je ravno zdaj to odredilo, med tem ko že leta in leta pomnilno, da smo omenjeno mesto vselej lahko pasirali. Odpomoč potrebna!

— Povožil je včeraj popoldne vsled prehitre vožnje na Poljanski cesti župan Dimnik iz Dev. Mar. v Polju nekega 12letnega fanta. Mesto, da bi Dimnik vsaj ustavil voz in pri-skočil dečku, ki je bil ves blede od strahu, na pomoč, se je smehljaje brez skrbi odpeljal naprej. Mimoidoč ljudje so se zgražali nad čudnim postopanjem tega klerikalnega župana in so odnesli fanta v prvo hišo. Ker se je za Dimnikom potem neko takoj odpeljal s kolesom, se je Dimnik ustrašil in konečno le ustavil, narkar si je na lice mesta došli policijski stražnik ves dogodek zapisal.

— Miklavž v »Narodnem domu« je bil tudi letos zelo množestveno obiskan. Pri tem se je razvila živahna zabava. Delitev darov je trajala dve uri.

— Modern Miklavž se je vozil smučmi po Ljubljani v avtomobilu. Pravzaprav sta bila dva avtomobila: prvi je bil poln parkljev in rogačev, spredaj pa je sedel nabasan rdeč hudiček s svetlimi očmi. Nosil je reklamo: Kinta. V drugem avtomobilu je sedel Miklavž z angeli. Cela skupina je bila lepo kostimirana in je vzbujala mnogo pozornosti. Miklavž je obiskal vse znane družine in je delil bogate darove.

— Kinematograf »Idéal«. Da se omogoči vsem onim cenjenim obiskovalcem kinematografa, kateri te dni radi velikega navala ob-

činstva niso mogli dobiti vstopnic, ogledati si krasen film »Vojne na Balkanu«, ponavlja se ta še danes neprekljico zadnji dan. — Poleg tega velikanska italijanska pravna drama v dveh delih »Mukepolne ure« in 6 drugih krasnih slik. Jutri v soboto, 7. decembra: 1. Požar Stand-art Oil Comp. v Ameriki. (Senzacionalno.) — 2. Krst nadvojvode Franc Jožefa v gradu Wartholz. — 3. Vojni film. — 4. Drama na morju. (Učinkovitost Nordiskfilm C.)

Trst.

STARA PESEM.

Gospod urednik, prosim, dovolite mi malo prostora v Vašem cenj. listu, da pojasnim cenjenim čitateljem, kako smo v Trstu napredni. Morda bo kateremu dolgočasno — vendar je vse resnično.

V tržaškem listu »Edinost« se vedno čitajo pritožbe proti raznim c. kr. uradom itd. itd. radi preziranja slovenskega jezika, ter se opozarja na geslo »svoji k svojim«, kar je popolnoma opravičeno. Pri tem pa se seveda napravi vselej skok čez gg., ki imajo nekako glavno besedo pri političnih zadevah v Trstu, kateri bi morali dajati dober zgled manj izobraženemu delavcu in ne tako, kakor dela slovensko stavbeno podjetje Martelanc v Trstu, ki dopisuje v italijanskem jeziku njim dobro poznanemu Slovincu v Trstu, ki niti italijanskega jezika ne zna. V Trstu imamo tudi n. pr. dve slovenski društvi enakopravni okrajnim blagajnam, ki gotovo nudijo delavcem (in gospodarjem, ker se manj plačuje) boljše ugodnosti, kakor pa okrajna blagajna, ki je v socialističnih (italijanskih) rokah.

Omenjeni slovenski društvi, dasiravno obstojiti že čez 30 let, sta vedno pri istem številu članov, kakor pred desetimi leti in seveda večina teh članov so le takšni, ki si morajo iskati dela od dne do dne in takšni, ki pridejo in gredo s trebuhom za kruhom.

Takoj, ko delavec dobi delo pri kakem gospodarju, ki mu nudi par tednov dela, zapiše ga v okrajno bolniško blagajno, ker noče znati za slovenske blagajne, kar je pa še odpustljivo za italijanskega delodajalca.

Neodpustljivo je pa za slovenske stavbne podjetnike Martelanc & dr., da celo pri zidanju slovenske Ciril-Metodove šole pri sv. Jakobu v Trstu, katero se je zidalo izključno s slovenskim denarjem, ne samo, da niso vpisali svojih delavcev v slovenske bolniške blagajne, ampak, da niso niti vpoštevali njih plačilne knjižice plačane od delavca, katere jim je predložil in prosil, da želi biti v slovenski blagajni, katero ima že plačano.

Ravnatoko so ti gg. najprej naročili okna in vrata za C. M. šolo pri slovenskem mojstru v Celovcu ki je doma nekje iz soške doline, kasneje pa pri regnikolu Loretti v Trstu, kateri je tudi delo izvršil kasneje kakor prvomimenovani Slovinc, s katerim ni še izrečena zadnja beseda. Opazovalec.

Volitve v Delavsko zavarovalnico proti ne-zgodam v Trstu in slovensko delavstvo. S tem dnevnim redom sklicuje Narodna Delavska Organizacija v Trstu za prihodnjo nedeljo, dne 8. decembra, ob 10. dopoldne javen shod v društveni dvorani, ul. sv. Frančiška št. 2. Slovensko delavstvo! Velikega pomena bodo volitve v Delavsko zavarovalnico proti ne-zgodam, ki se bodo vršile dne 20. t. m. Dne 20. t. m. nastane vprašanje, kdo bo vodil, naši nasprotniki ali mi. Do danes so gospodarili naši smrtni sovražniki. Zato so se dogajale tudi take velike krivice slovenskemu delavstvu. 95% pritožb na vodstvo zavarovalnice prihaja iz vrst slovenskega delavstva! — tako je dejal sedanjí odbornik tega zavoda. Pa ni se čuditi temu: ti, ki so sedaj v odboru, branijo italijansko delavstvo in pritiskaio na slovensko brez usmiljenja. Vzbudite se, slovenski delavci! Za naprej ne sme biti več tako. Pridite v nedeljo na shod in izvedeli boste marsikaj. Dolžnost vsakega zavrednega slovenskega delavca je, da se udeleži shoda.

Strašen samomor. Blizu Orleka pri Trebčah je skočil v približno 70 m globoko jamo kmet Matija Kriščak iz Trebč. Našli so ga v jami z razbito glavo. Kriščak se je nahajal v 55. letu; v zadnjem času je bil močno potrj zaradi svoje hčere, ki je bolna na živcih in se nahaja kot na pol blazna v sanatoriju. Za hčer je plačeval veliko; pred dnevi pa je bil močno zadet, ko je dobil namreč nalog, da mora plačati za njo svoto 2000 kron. Kot kmetu se mu je godilo slabo, veliko je trpel radi svojega ljubljene in nesrečnega otroka, zaradi tega je izvršil torej tak strašen samomor. Teško bi zasledili, kam je izginil, ako ne bi našel njegov brat v bližini omenjene jame bratov klobuk in čevlje. Ta se je obrnil nato takoj na orožniško postajo na Opčino, od kjer se je obvestilo telefoničnim putem rešilno postajo v Trstu, ki je prihitela takoj na lice mesta. Med tem časom se je nabralo v bližini tega kraja veliko ljudstva. Eden izmed rešilne postaje se je spustil v jamo po vrvi; nato se je spravilo mrtvega Kriščaka tako na težek način iz jame. Mrtveca so odnesli v mrtvašnico v Trebčah.

Nainovejša telefonska in brzojavna poročila.

PARLAMENTARNA SITUACIJA. VLADA ŽE POPUŠČA.

Dunaj, 5. decembra. Justični in brambni osek sta danes nadaljevala posvetovanja o novih vladnih mobilizacijskih predlogih. Češki narodni socijalci in socijalni demokrati še vedno obstruirajo. Vlada, ki je še dopoldne izjavila, da ne pripusti nobenih izprememb na predlogi in je grozila celo z odgoditvijo in razpustom parlamenta, se je že pričela umikati. V zadnjem trenutku, ko je opazila, da pod nobenim pogojem ne bo mogla streči opozicije, je odnehala. Grof Stürgkh je postal precej ponižnejši. Vlada je dovolila, da se k § 1, § 4 in § 6 napravijo nekatere izpreembe. Vrh tega je obljubila še dodatni zakon, ki bo predlogo znatno omilil. Odselki bo-

do posvetovanja jutri nadaljevali in ni izključeno, da se bo večini posrečilo že jutri razpravo končati. Češki narodni socijalci in socijalni demokrati bodo šele jutri napravili končni sklep.

Dunaj, 5. decembra. V jutrišnji plenarni seji poslanske zbornice bo končana razprava o služebni pragmatiki. Nato pride na vrsto rekrutni kontingent za l. 1913 in za slučaj, če bodo odseki že rešili mobilizacijsko predlogo, tudi mobilizacijska predloga.

AFERA PROCHAZKA.

Belgrad, 5. decembra. Tiskovni urad srbskega zunanega ministrstva poroča, da konzul Prochazka ni odšel v Prizren, ampak je ostal v Skoplju. V Prizren se je podal le konzul Edel v spremstvu srbskega ministerijalnega svetnika Rakića.

TURKI IN OSKRBA DRINOPOLJA.

Sofija, 5. decembra. Bolgarska telegrafska agentura poroča: Z ozirom na vesti, ki prihajajo iz Carigrada, da ima Turčija že vse pripravljeno za preskrbo Drinopolja z živežem, moramo naglašati, da je po drugi točki pogodbe glede premirja izrecno določeno, da je preskrba Drinopolja z živežem prepovedana.

POGAJANJA V LONDONU.

Sofija, 5. decembra. Odlični bolgarski politik se je v razgovoru z žurnalisti izrazil o londonskih pogajanjih sledeče: »Trdno sem prepričan, da na pogajanjih glede definitivnega miru v Londonu ne pride do nobenih posebnih težkoč. Turčija se je tako že v premirju zadovoljila z izgubo večjega dela svojega ozemlja v Evropi. Razdelitev evropske Turčije med zmagovalne bankan države je tako že v glavnih točkah določena. Težavo bo delalo predvsem vprašanje Drinopolja. Toda tudi tu bodo konecno Turki morali priti do prepričanja, da bi bila trdnjava zanje brez vsakega pomena, ko bodo zgubili vse ozemlje v bližini. Morali bodo odnehati. Kar se tiče vojne odškodnine, katero bodo zahtevale balkanske države, upam, da sploh ne pride do nobenih težav, ker bodo tu vplivale tudi velesile na Turčijo. Prepričan sem, da bo šlo vse gladko, ker ima tudi Evropa interes na tem, da se balkanska vojna kolikor mogoče hitro konča.

BOLGARSKI DELEGATI ZA LONDON.

Sofija, 5. decembra. K mirovnim pogajanjem v Londonu odpošle vsaka balkanska država po tri delegate. Kot bolgarski delegati se imenujejo: Predsednik bolgarskega sobranja Danev, londonski bolgarski poslanik Mačarov in general Savov.

POSLANIŠKA KONFERENCA V LONDONU.

London, 5. decembra. Splošno se govori, da je London določen za mesto, kjer se boste vršili v kratkem dve zelo važni diplomatski konferenci. Dne 13. decembra se prično med Turčijo in balkanskimi državami pogajanja za definitivni mir, nkar se bo vršila tudi konferenca evropskih diplomatov, katero je predlagal angleški zunanji minister sir Grey.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Proda se kompletna, še čisto nova

sozna oprava.

Proda in poizve se v gostilni »Reininghaus«, Spod. Šiška št. 87.

Brzojavka.

V italijanski kuhinji

hotela pri Maliču nasproti glavne pošte

se dobe vsak dan asortirane morske ribe. Vina samo iz najboljših kleti in sicer: brionska, porenška iz agrarnega zavoda. Opolo-vino po 72 v liter za družine na dom postavljeno itd.

! Pozor trgovci!

Od danes naprej se prodaja galanterijsko blago in pletenine iz konkurzne mase Ludovika Dolenca, v Prešernovi ulici pod tovarniško ceno.

Najcenejši nakup

božičnih in novooletnih daril.

Juveli, zlatnina, srebrnina in razne ure. Vsakovrstna nova dela in popravila izvršujem v lastni delavnici. Blago samo prve vrste. Najnižje cene.

LUD. ČERNE

juvelir, trgovec z urami ter zaprišeženi sodni cenilec

Ljubljana, Wolfova ulica št. 3.

Ceniki zastoj.

!! Sijajna zmaga !!

v damskih raglanih.

Ravnokar dospelo čez 2000 komadov 135 cm dolgih od 20 K naprej, kateri so stali preje od 40—60 K.

Istotako znižane cene za gospode raglanov, zimskih sukenj in oblek.

„Angleško skladišče oblek“
O Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

V interesu vsil gospodinj!

Same ti zaboječki in zavoji, kateri nosijo kavni mlinček kot tvorniško znamko, vsebujejo nepreseženi, staroizkušeni „pravi Franck“ iz tovarne v Zagrebu.

Priporoča se tedaj: skrbna pozornost pri nakupu!

sl. im. 121/24/76

V zalogi je vedno od 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere.

Ob nedeljah se dobivajo venci v isti hiši v l. nadstr.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudno priporočam največjo zalogo krasnih

nagrobnih vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno. Cene brez konkurence.

FR. IGLIČ Ljubljana, Mestni trg št. 11-12

